

SURİYELİLERE YÖNELİK SOSYAL MESAFE DÜZEYİNİN İNCELENMESİ: UŞAK İLİ ÖRNEĞİ

 İpek Hanım ESKİ^a

 Burhan KÜÇÜKKILIÇ^b

 İrem TİLKİCİ^c

 Haydar Kerem HOŞGÖR^d

 Hacer GÜNGÖRDÜ^e

Öz

Bu çalışmanın temel amacı; Uşak halkının Türkiye'deki Suriyelilere yönelik arzulan sosyal mesafe düzeylerini tespit etmek ve elde edilen bu ortalama düzey ile katılımcıların bazı demografik nitelikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışma sonucunda Uşak halkının hükümetin uluslararası göçmen politikalarına düşük (3,6±3,2) puan verdikleri saptanmıştır (10 üzerinden). Benzer olarak, Uşak halkının Suriyelilere yönelik arzulan sosyal mesafe düzeyinin de düşük (2,2±1,1) olduğu tespit edilmiştir (5 üzerinden). Diğer bir ifadeyle, katılımcıların Suriyelilere karşı sosyal mesafeleri fazladır. Ayrıca katılımcıların Suriyelilerin kültürlerini Türkiye'de devam ettirebilmeleri, bir yakınının Suriyeliyle evlenmesi, Suriyeli bir komşuya misafirliğe gidilmesi, onlarla aynı mahallede yaşama ve aynı iş yerinde çalışma, kendi işletmesinde Suriyeli çalıştırma gibi hususlarda imtina ettikleri sonucuna varılmıştır. Çalışmada kadınların ve en az üniversite düzeyinde mezuniyete sahip olanların Suriyelilere ilişkin arzulan sosyal mesafe düzeylerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Fakat medeni durum, yaşanılan yerin niteliği ve meslek değişkenleri ile ölçek ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar saptanmamıştır. Buna ek olarak, Uşak halkının mevcut hükümetin Suriyelilere yönelik politikalarını olumlu görme durumu arttıkça, onlara yönelik sosyal mesafenin kapandığı sonucuna varılmıştır. Bu durum, özellikle sağ görüşe yakın olan bireylerin mevcut hükümetin Suriyelilere yönelik politikalarını doğru buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası göçmen politikası, Arzulanan sosyal mesafe, Suriyeli, Halkın tutumu, Türkiye.

^a Öğr., Uşak Üniversitesi. SHMYO, Tıbbi Dok. ve Sek. Programı, 225304020@ogr.usak.edu.tr

^b Öğr., Uşak Üniversitesi. SHMYO, Tıbbi Dok. ve Sek. Programı, kucukkiliburhan64@gmail.com

^c Öğr., Uşak Üniversitesi. SHMYO, Tıbbi Dok. ve Sek. Programı, iremtlk42@gmail.com

^d Doç. Dr., Uşak Üniversitesi. SHMYO, Tıbbi Dok. ve Sek. Programı, haydar.hosgor@usak.edu.tr

^e Öğr. Gör., Uşak Üniversitesi. SHMYO, Tıbbi Dok. ve Sek. Programı, hacer.gungordu@usak.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 16.07.2023, Makale Kabul Tarihi: 26.09.2023

EXAMINATION OF THE SOCIAL DISTANCE LEVEL TO SYRIANS: THE CASE OF UŞAK PROVINCE

Abstract

The main purpose of this study is to determine the desired social distance levels of the people of Uşak towards Syrians in Türkiye and to reveal whether there is a statistically significant difference between this average level and the some demographic characteristics of the participants. As a result of the study, it was determined that the participants attributed low (3.6±3.2) points to the international immigrant policies of the government (out of 10). Similarly, it was determined that the desired social distance level (2.2±1.1) of the participants towards Syrians was low (out of 5). In other words, the social distance of the participants towards Syrians is high. In addition, it was concluded that the participants abstained from issues such as maintaining their culture in Turkey, marrying a relative with a Syrian, visiting a Syrian neighbor, living in the same neighborhood with them and working in the same workplace, employing Syrian in their own business. In the study, it was determined that the desired social distance levels for Syrians were significantly higher among women and those with at least a university degree. However, no significant differences were found between the marital status, the characteristics of the place of residence, and the occupational variables and the scale averages. In addition, it was concluded that as the participants' positive perception of the current government's policies towards Syrians increased, the social distance towards Syrians was closed. This situation can be interpreted as individuals who are close to the right-wing view the current government's Syria policies as correct.

Keywords: International immigrant policy, Desired social distance, Syrian, Public attitude, Türkiye.

Giriş

Göç kavramı dünyanın demografik, sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel yapı taşlarını derinden etkileyen bir potansiyele sahip olmuştur (Tunç, 2015). Göç eyleminin öznesi olan ve bu işin sonucundan olumlu veya olumsuz yönde doğrudan etkilenen kişilere/gruplara da göçmen adı verilmektedir. Başka bir ifadeyle göçmen (muhacir), vatandaşlık bağı ile bağlı oldukları ülkeyi; ekonomik, siyasi, sosyal, dini ve benzeri türden sebeplerle gönüllü olarak terk edip başka bir ülkeye yerleşmek amacıyla giden kişilerdir (Koç vd., 2015).

Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'ne (BM, 1951) göre mülteci; "ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs" olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle kıtlık, doğal afet veya iklim değişiklikleri gibi sebeplerden ötürü yaşadıkları ülkeyi terk edenler mülteci statüsünde değerlendirilmemektedirler (Özel, 2020).

Sığınmacı, ilgili ulusal veya uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişidir. Eğer başvuru sonucu olumsuz sonuçlanırsa sığınmacıların ülkeyi terk etme zorunlulukları vardır. Farklı nedenlerden dolayı ülkede kalma izni verilmemiş olan kişilerin ise herhangi bir yabancı gibi sınır dışı

edilebilmeleri de söz konusudur (Koç vd., 2015). Özetle, kendilerine henüz mülteci statüsü verilmemiş olan bireyler sığınmacı kategorisinde yer almakta ve değerlendirilmektedir.

Medyada ve kamusal tartışmalarda “göçmen (*immigrant*)”, “mülteci (*refugee*)”, ve “sığınmacı (*asylum-seeker*)” terimleri birbiri yerine kullanılmasına karşın, bu kavramlar arasında ciddi nüanslar mevcuttur (Ekinci, 2022). Dolayısıyla kavram kargaşasına yer vermemek adına bu çalışma kapsamında tüm bu terimlerden farklı olarak “Suriyeliler” sözcüğünün kullanımı benimsenmiş ve makale boyunca bu şekilde ifade edilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür.

Arap Baharı olarak bilinen halk isyanları ilk olarak Tunus ve Mısır’da 15 Mart 2011 tarihinde başlamış ve sonrasında aralarında Suriye’nin de bulunduğu pek çok Arap ülkesine yayılmıştır. Fakat bu olaylar Suriye’de farklı cereyan ederek bir iç savaşa yol açmıştır. Pek çok ülkeye göç eden Suriyelilerin bir göç rotasını da, kendisiyle uzun bir sınır komşuluğu bulunan Türkiye oluşturmuştur (Akpınar, 2017).

Suriye’den gelen ilk uluslararası göçmen kafilesi 29 Nisan 2011 tarihinde Türkiye’ye ulaşmıştır. Türkiye Mülteciler Derneği’nin, Göç İdaresi Başkanlığı’nın 17 Ağustos 2023 tarihli verilerine dayalı olarak hazırladığı bir rapora göre, bu tarihten sonra Türkiye’deki Suriyelilerin sayısı belli bir süre artış gösterdikten sonra hâlihazırda azalma eğilimi göstermiştir. Söz konusu bu raporda dikkat çeken başlıklar ve onlara ilişkin rakamlar şu şekilde özetlenebilir:

- * Türkiye’deki Suriyeli sayısı toplam 3.307.882’dir.
- * Suriyelilerin yaş ortalaması 22,3’tür.
- * Suriyelilerin %72,7’si kadın ve çocuklardan oluşmaktadır.
- * Suriyelilerin 73.854’ü geçici barınma merkezi adı verilen kamplarda yaşamaktadır.
- * Şehirlerde yaşayan Suriyelilerin sayısı toplam 3.234.028’dir.
- * Suriyelilerin en fazla olduğu ilk beş il sırayla; İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana’dır.
- * Uşak ili, 2.914 Suriyeli ile 81 il arasından 46. sırada yer almaktadır.

Türkiye’deki Suriyeli sayısının belirli bir süre boyunca artmasında, Türkiye’de uygulanan açık kapı politikasının büyük bir etkisi olmuştur. Herhangi bir dil, din veya ırk ayrımı gözetmeyen Türkiye, sınırdan geçen her bir Suriyeli vatandaşa geçici koruma statüsü sağlayarak, onları kamplara yerleştirmiştir. Ancak kampların kapasiteleri yetersiz kaldığından kamp dışında bulunanların zor koşullarda hayatlarını sürdürmeleri, dilencilik yapmaları ve suça bulaşmaya eğimli olduklarına dair toplumda oluşan ön yargı, endişelere yol açmıştır. Suriyelilerin farklı dil, kültür ve yaşam tarzına sahip olmaları Türk toplumu ile kaynaşmasını engellediği gibi, toplumda karşılıklı olumsuz algıların oluşmasına da yol açmıştır (Özdemir, 2017). Sonuç itibarıyla, toplumda genel olarak “öteki” olarak görülen Suriyeliler ile yerel halk arasındaki arzulan sosyal mesafe olumsuz yönde açılmıştır. Tam da bu noktada, ilk olarak “sosyal mesafe” ve akabinde “arzulan sosyal mesafe” kavramlarının açıklanması önem arz etmektedir.

Sosyal mesafe kavramı yoğun göç alan ve uluslararası göçmenler tarafından kurulmuş bir ülke

olan Amerika Birleşik Devletleri'nin sosyolojisinin ürettiği bir kavramdır. Sosyal mesafe kavramı, Bogardus (1967) tarafından; "kişi ile gruplar arasında işlev gören sempatik anlayışın derecesi" olarak tanımlanmıştır. Yiğitoğlu & Vural'a (2019) göre ise sosyal mesafe; psikolojik olarak ırk, din, milliyet gibi farklı sosyal gruplardan üyelerin birbirlerini kabul veya reddetme derecesidir. Arzulanan sosyal mesafe kavramı ise, öz kültüründen farklı bir coğrafyada kendilerine yeni bir yaşam alanı bulmaya çalışan bireylerin, o yeni kültürle kuracakları bağın yerli halk tarafından algılanan yakınlık derecesi şeklinde ifade edilebilir. Bir diğer ifadeyle, yerli halkın Suriyeli vatandaşları kendileri gibi görme ve onları toplumsal açıdan benimseme düzeyleri arttıkça, arzulanan sosyal mesafe düzeyi de en aza inmektedir. Aksi durumda ise Türk halkı ile Suriyeliler arasındaki arzulanan sosyal mesafe düzeyi artacaktır.

Farklı kişiler ya da gruplar arasındaki sosyal mesafenin düzeyi arttıkça, ilişkilerin arzu edilenden uzaklaştığı ifade edilebilir. Nitekim alan yazındaki kimi çalışmaların (Murray & Marx, 2013; Oytun & Gündoğar, 2015; Butkus vd., 2016; Sönmez & Adıgüzel, 2017) bu yargıyı desteklediği bilinmektedir. Söz konusu bu çalışmalarda genel olarak; Suriyelilerin terörizm başta olmak üzere suç kaynağı olarak algılandığı, ekonomik, sosyal ve güvenlik açılarından tehdit unsuru olarak görüldüğü, yerel halkın Suriyelilerle aralarına mesafe koydukları, bölge halkında iş ve gelir kaybı, kira artışı gibi ekonomik kaygıların arttığı, artan nüfus sebebi ile kamu hizmetlerinde aksaklıkların ortaya çıktığı ve Suriyelilerin sosyal hizmetlere yük getirdiği gibi pek çok olumsuzluk raporlanmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı; Uşak halkının Suriyelilere yönelik arzulanan sosyal mesafe düzeylerini tespit etmek ve elde edilen bu ortalama düzey ile katılımcıların demografik nitelikleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır. Söz konusu amaç doğrultusunda gerçekleştirilecek olan bu çalışma sonuçlarının, alan yazındaki mevcut boşluğun doldurulmasına katkı sunması hedeflenmektedir.

A. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın tekniği ve veri toplama araçları ile araştırma evreni ve örnekleme hakkında bilgi verilmiştir.

1. Araştırmanın Deseni

Nicel türde tasarlanan bu çalışma, belirli bir tarih aralığını kapsamı dolayısıyla kesitsel bir araştırma desenine sahiptir. Kesitsel çalışmalar, bireylerin veya olayların zamanın belirli bir noktasında incelendiği çalışmalardır. Diğer çalışma türlerine kıyasla daha hızlı şekilde sonuçlandırılan çalışmalar olduğu için büyük bir avantaja sahiptir (Çaparlar & Dönmez, 2016). Bir başka ifadeyle kesitsel çalışmalar, anın fotoğrafını çeken çalışmalardır. Birincil veri kaynaklarını kullanan ve anket yönteminden faydalanan akademik çalışmalarda, sonuçların doğruluk derecesinin ve karar almaya katkı sunma potansiyelinin yüksek olması dolayısıyla, genellikle bu yaklaşım benimsenmektedir (Mathur, 2008).

2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Uşak ilinde ikamet etmekte olan bireyler oluşturmakla birlikte zaman, maliyet ve emek gibi sınırlılıkların mevcudiyeti nedeniyle evrenin tümüne erişilmesi mümkün olmayacağı için, örneklem seçimi yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda Uşak il merkezinde ikamet eden, en

az 18 yaşında olan, okuma-yazma bilen ve yabancı uyruklu olmayan Türk vatandaşları kendi rızaları doğrultusunda çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem; ana kütlede en kolay, hızlı ve ekonomik şekilde verilerin toplanmasına imkân tanıyan bir teknik olması bakımından sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılmaktadır (Malhotra, 2004). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 31 Aralık 2021 tarihli adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Uşak'ta 373.183 kişi yaşamaktadır. Nüfusun 10.000'in üzerinde olması nedeniyle, örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde oran için kullanılan sınırsız evren örnekleme formülünden ($n=p.q.z^2/\alpha/e^2$) yararlanılmıştır (Ural & Kılıç, 2011). Örneklem büyüklüğü, varyansı maksimum kılan oran ($p: 0,50$) dikkate alınarak %5 anlam düzeyinde ve %5 örneklem hatası ile 384 kişi olarak hesaplanmıştır ($n=p.q.z^2/\alpha/e^2=1,96^2 \times 0,5 \times 0,5 / 0,05^2 = 384$). Verilerin toplanmasında yüz yüze anket yönteminden faydalanılan bu çalışmada, 389 kişiden veri toplanmıştır. Bunlardan beş tanesinin uygun şekilde doldurulmadığı görülmüş ve verilerin analizi 384 kişi üzerinden gerçekleştirilmiştir.

3. Araştırmanın Özgün Değeri

Mevcut alan yazında Suriyelilerin kültürel uyum süreçlerine ilişkin çok sayıda araştırma (Martzoukou & Burnett, 2018; Wells vd., 2018; De Lucena vd., 2020; Dolapçioğlu & Bolat, 2021; Akthar vd., 2021; Şafak Ayvazoğlu vd., 2021; Apak vd., 2023;) olmasına rağmen, onların arzulan sosyal mesafe düzeylerinin geçerli ve güvenilir bir ölçek kapsamında ulusal düzlemde incelendiği sınırlı sayıda çalışma (Alkış & Okumuşoğlu, 2022) mevcuttur. Alkış & Okumuşoğlu (2022) tarafından da vurgulandığı üzere; Türkiye'deki yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumlarını belirlemek, oluşabilecek ciddi toplumsal sorunları önceden tahmin edip önlem alınmasına olası katkıları bakımından önemlidir. Ayrıca tutumlara ilişkin bilgilerin arzulan sosyal mesafe yoluyla ölçülmesinin her iki grup arasındaki ilişkisel sürecin daha yumuşak bir zeminde gerçekleşmesini sağlayabilme yönünden faydalı olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla çalışma sonucunda elde edilen bulguların bu tür amaçlara hizmet ederek, alan yazına katkı sunacağı öngörülmektedir. Buna ek olarak 3.000 kişiye yakın Suriyeli vatandaşın yaşamakta olduğu Uşak ilinde daha önce bu türden bir araştırmanın yapılmamış olması, çalışmanın özgün yönünü işaret etmektedir.

4. Araştırma Soruları (AS)

AS₁: Uşak halkının Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalamaları ne düzeydedir?

AS₂: Uşak halkının yaşları ile Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

AS₃: Uşak halkının cinsiyetleri ile Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

| 1340 | **AS₄:** Uşak halkının medeni durumları ile Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

AS₅: Uşak halkının eğitim düzeyleri ile Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

AS 6: Uşak halkının meslek türleri ile Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

AS 7: Uşak halkının gelir düzeyi algıları ile Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

AS 8: Uşak halkının yaşadıkları yerin niteliği ile Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

AS 9: Uşak halkının Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği ortalaması ile hükümetin uluslararası göçmenlere ilişkin politikalarına dair algı ortalaması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında; "Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği"ne ek olarak demografik bilgi formu kullanılmıştır.

5.1. Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği: Mevcut alan yazının taranmasıyla Alkış & Okumuşoğlu (2022) tarafından oluşturulan bu ölçekte tek boyuttan oluşan 13 adet ifade yer almaktadır. İç güvenirlik katsayısı olan Cronbach Alpha değerinin 0,93 olduğu bu ölçek, 5'li Likert (1: Tamamen Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen Katılıyorum) türündedir. Ölçekten alınan ortalama puanın yükselmesi olumlu, düşmesi ise olumsuz bir tutum anlamına gelmektedir. Sonuç itibarıyla ölçeğin, uluslararası göçmenlere yönelik tutumu ölçmek için geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu ortaya konulmuştur. Bu mevcut çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının 0,95 olduğu tespit edilmiştir.

5.2. Hükümetin Suriyelilere İlişkin Uygulamış Olduğu Politikalara Dair Halk Algısı: Uşak halkının, mevcut hükümetin Suriyelilere yönelik uygulamaya koyduğu politikaları, doğru bulup bulmadıkları açısından değerlendirilmiştir. Hükümetin söz konusu bu politikalarını olumlu görenler, bu ölçeğe yüksek veya çok yüksek bir değer atfederken; olumsuz görenler ise düşük veya çok düşük bir değer vermişlerdir. Bu değerlendirmede 10 dereceli bir ölçek kullanılmıştır (1-2: Çok Düşük, 3-4: Düşük, 5-6: Orta, 7-8: Yüksek, 9-10: Çok Yüksek). Bu kısım, yazına katkı sunacağı düşüncesi ile araştırmacılar tarafından eklenmiştir.

5.3. Demografik Bilgi Formu: Bu formda katılımcıların; yaşları, cinsiyetleri, medeni durumları, eğitim düzeyleri, meslek türleri, gelir düzeyi algıları ve yaşanan yerin niteliği gibi tanımlayıcı nitelikler yer almaktadır.

6. Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışma kapsamında toplanacak verilerin analizi IBM SPSS V.26 istatistik programı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde; frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, minimum, maksimum gibi betimsel istatistiklerin yanı sıra, veri setinin normal dağılım sergilemesi (Basıklık: -0,55; Çarpıklık: 0,53) dolayısıyla, parametrik fark testlerinden t-testi ve ANOVA testi, ilişki testlerinden ise Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. ANOVA testindeki anlamlılığın tespitinde Tukey post-hoc testi kullanılmıştır.

B. BULGULAR

Katılımcıların %51,3'ü erkeklerden, %69,8'i bekârlardan, %57,8'i en az üniversite mezunlarından, %44,7'si geliri giderinden az olanlardan, %51'i il merkezinde yaşayanlardan oluşmaktadır. Meslek türleri incelendiğinde, katılımcıların %25,8'inin üniversite öğrencilerinden, %19'unun özel sektör çalışanlarından, %13,7'sinin ise emeklilerden meydana geldiği görülmektedir. Katılımcıların diğer tanımlayıcı değişkenlerine ilişkin istatistikler Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların tanımlayıcı değişkenleri (n: 384)

	Değişkenler	f	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	187	48,7
	Erkek	197	51,3
<i>Medeni Durum</i>	Bekâr	268	69,8
	Evli	116	30,2
<i>Eğitim Düzeyi</i>	Üniversite altı	162	42,2
	Üniversite ve üzeri	222	57,8
<i>Gelir Düzeyi Algısı</i>	Gelir<Gider	172	44,7
	Gelir=Gider	140	36,5
	Gelir>Gider	72	18,8
<i>Yaşanılan Yerin Niteliği</i>	İl	196	51,0
	İlçe	147	38,3
	Köy/Kasaba	41	10,7
<i>Meslek Türü</i>	İşsiz	39	10,2
	Serbest meslek	21	5,5
	Kamu çalışanı	46	12,0
	Özel sektör çalışanı	73	19,0
	Kendi işinin patronu	30	7,8
	Emekli	53	13,7
	Ev hanımı	23	6,0
	Üniversite öğrencisi	99	25,8

Katılımcıların yaş ortalaması 25,8±8,6'dır. Katılımcıların, hükümetin uluslararası göçmen politikalarına atfettikleri puan ortalamasınının 10 üzerinden 3,6±3,2 olduğu saptanmış olup, bu "düşük" bir ortalamayı işaret etmektedir. Katılımcıların Suriyeli uluslararası göçmenlere yönelik arzulan sosyal mesafe düzeyi ölçeğinden 5 üzerinden 2,2±1,1 ortalamaya sahip oldukları saptanmış olup, bu "düşük" bir ortalama anlamına gelmektedir (Tablo 2).

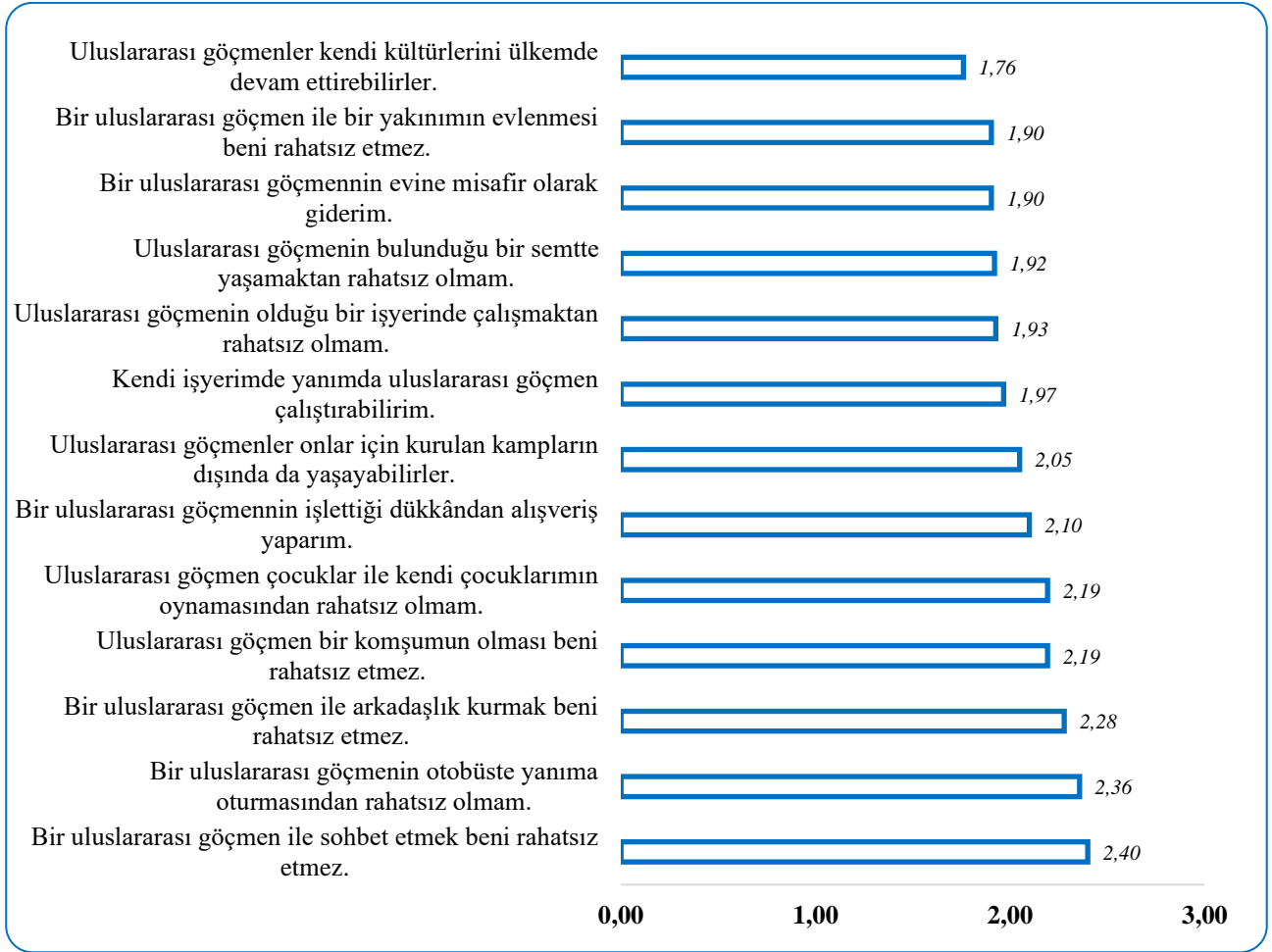
Tablo 2. Ölçeklerin betimsel istatistikî değerleri

Değişkenler	Ort.	SS.	Min.-Maks.	Basıklık	Çarpıklık	Cronbach Alpha	Karar
Yaş	25,8	8,6	18-67	-	-	-	-
Uluslararası Göçmen Politikalarına Atfedilen Değer*	3,6	3,2	1-10	-	-	-	Düşük
Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği**	2,1	1,2	1-5	-0,55	0,53	0,95	Düşük

*1-2: Çok düşük; 3-4: Düşük; 5-6: Orta; 7-8: Yüksek; 9-10: Çok yüksek

**1,00-1,80: Çok düşük; 1,81-2,60: Düşük; 2,61-3,40: Orta; 3,41-4,20: Yüksek; 4,21-5,00: Çok yüksek

Katılımcıların ölçek ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde; “uluslararası göçmenler kendi kültürlerini ülkemizde devam ettirebilirler”, “Bir uluslararası göçmen ile yakınımın evlenmesi beni rahatsız etmez”, “Bir uluslararası göçmenin evine misafir olarak giderim”, “uluslararası göçmenlerin bulunduğu bir semtte yaşamaktan rahatsız olmam” ifadelerine katılımcılar tarafından en düşük ortalama atfedildiği bilgisine erişilmektedir. Katılımcıların ölçekte yer alan diğer ifadelerine verdikleri cevapların 5 puan üzerinden ortalamaları Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1. Katılımcıların ölçek ifadelerine verdikleri cevapların ortalaması

Katılımcıların cinsiyetleri ve eğitim düzeyleri ile ölçek ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar saptanmıştır ($p < 0,05$). Cinsiyet açısından bu anlamlı farklılığın kadınlardan, eğitim düzeyi açısından ise en az üniversite mezuniyetine sahip olanlardan kaynaklandığı görülmektedir. Diğer yandan katılımcıların medeni durumları ile ölçek ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı ($p > 0,05$) belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Ölçek ortalaması ile tanımlayıcı değişkenler arasındaki t-testi sonuçları

Değişkenler	f	Ort.	SS.	t	p	
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	187	2,37	1,04	2,713	0,007*
	Erkek	197	2,08	1,04		
<i>Medeni Durum</i>	Bekâr	268	2,19	1,04	-0,369	0,713
	Evli	116	2,24	1,05		
<i>Eğitim Düzeyi</i>	Üniversite altı	162	2,06	0,98	-2,661	0,008*
	Üniversite ve üzeri	222	2,34	1,08		

* $p < 0,05$

Katılımcıların gelir düzeyi algısı ile ölçek ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Gelir düzeyi açısından bu anlamlı farklılığın a-c arasında olduğu ve geliri giderinden fazla olan bireylerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Öte yandan, yaşanan yerin niteliği ve meslek türü değişkenleri ile ölçek ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Ölçek ortalaması ile tanımlayıcı değişkenler arasındaki ANOVA testi sonuçları

Değişkenler	f	Ort.	SS.	F	p	
Gelir Düzeyi Algısı	Gelir<Gider (a)	172	2,04	1,00	5,674	0,004* c>a
	Gelir=Gider (b)	140	2,30	0,99		
	Gelir>Gider (c)	72	2,51	1,20		
Yaşanılan Yerin Niteliği	İl	196	2,18	1,06	2,324	0,099
	İlçe	147	2,35	1,02		
	Köy/Kasaba	41	1,98	1,03		
Meslek Türü	İşsiz	39	2,15	1,05	0,400	0,902
	Serbest meslek	21	2,45	1,21		
	Kamu çalışanı	46	2,26	1,03		
	Özel sektör çalışanı	73	2,21	1,15		
	Kendi işinin patronu	30	2,23	1,21		
	Emekli	53	2,20	0,95		
	Ev hanımı	23	2,46	0,90		
	Üniversite öğrencisi	99	2,16	0,99		

* $p<0,05$

Katılımcıların yaşları ile hükümetin Suriyelilere yönelik politikalarına atfettikleri değer ortalamaları ve arzulanan sosyal mesafe ölçeği ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Diğer yandan, katılımcılar tarafından Suriyelilere yönelik politikalara atfedilen puan ortalaması ile ölçek ortalaması arasında orta düzeyde ($r: 0,336$), pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 5. Korelasyon analizi

Değişkenler	2	3	
Yaş (1)	Pearson Korelasyon	-0,031	0,045
	p	0,549	0,384
Uluslararası Göçmen Politikalarına Atfedilen Değer (2)	Pearson Korelasyon		0,336**
	p		0,000
Arzulanan Sosyal Mesafe Ölçeği (3)	Pearson Korelasyon		
	p		

* $p<0,05$

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Uşak halkının Suriyelilere yönelik arzulan sosyal mesafe düzeylerini tespit etmek ve elde edilen bu ortalama düzey ile katılımcıların demografik nitelikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yürütülmüş olan bu çalışma, 384 bireyin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sonucunda Uşak halkının, Suriyelilere yönelik arzulan sosyal mesafe düzeyinin “düşük” olduğu ortaya konulmuştur. Bir diğer ifadeyle, Uşak halkı Suriyeli vatandaşlarla toplumsal açıdan kaynaşma ve birliktelik kurma noktasından oldukça uzaktırlar. Zira ankete verdikleri cevaplar; halkın, Suriyelilerin kültürlerini Türkiye’de devam ettirebilmeleri, bir yakınının uluslararası göçmenle evlenmesi, uluslararası göçmen bir komşuya misafirliğe gidilmesi, onlarla aynı mahallede yaşama ve aynı iş yerinde çalışma, kendi işletmesinde uluslararası göçmen çalıştırma gibi hususlarda imtina ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Alan yazını incelendiğinde, bu saha çalışması sonuçlarıyla örtüşen araştırmaların olduğu bilgisine erişilmiştir. Örneğin; Osmaniye’de yapılan bir çalışmada (Ersoy & Ala, 2019) halkın Suriyelileri, bazı sosyal sorunlarda artışın nedeni ve bir tehdit olarak gördükleri saptanmıştır. Kendi çocuklarıyla onların birliktelikte eğitim almasını istemedikleri sonucuna erişilmiştir. Taş & Tekkanat (2018)’in çalışmasında, katılımcıların %24’ünün kendi çocuklarıyla Suriyeli çocukların arkadaşlık etmesinden rahatsızlık duydukları rapor edilmiştir.

Topkaya & Akdağ (2016) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada; katılımcıların %55,5’inin Suriyelilerle aynı mahallede yaşamayı veya aynı apartmanda oturmayı istemedikleri ortaya konulmuştur. Aydın halkının Suriyelilere yönelik bakış açılarının incelendiği bir diğer çalışmada (Saçan vd., 2017), katılımcıların yaklaşık %48’inin olumsuz bir görüşe sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Sakarya ilinde yapılan bir çalışmada (Yıldırımalp & Erdoğan, 2019), yerli halkın Suriyelilere toplumsal uzaklık derecesinin yüksek olduğu ve mevcut koşullar değişse dahi, toplumsal mesafenin değişiklik göstermeyeceği ortaya konulmuştur.

Gülsoy & Kanbir (2022)’in çalışmasında, akademisyenlerin günlük yaşamda Suriyeli uluslararası göçmenleri öteki olarak değerlendirdikleri ve dolayısıyla onlara yönelik sosyal mesafe düzeylerinin fazla olduğu rapor edilmiştir. Manisa’da yürütülen bir çalışmada (T. Önür & Onur, 2021), katılımcıların çoğunluğunun Suriyeli bireylerin Türkiye’de kalıcı olmasını pekiştirecek politika ve düzenlemelere sıcak bakmadıkları saptanmıştır.

Çalışmanın bir diğer sonucu, Uşak halkının hükümetin uyguladığı uluslararası göçmen politikalarının başarısına düşük bir değer atfettikleridir. Bir diğer ifadeyle Uşak halkı, hükümetin uluslararası göçmenlere yönelik uyguladığı sosyal, politik ve ekonomik uygulamalardan memnun değildir. İçduyu & Demiryontar’ın (2022) çalışmasında da, Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin göç politikalarını araçsal bir rasyonalite olarak şekillendirmesinden kaynaklı yaşanan tutarsızlıklara atıfta bulunulmuştur. Konuyla ilgili ele alınmış bir başka çalışmada (Bayır & Aksu, 2020) da, halen Türkiye’de yaşamakta olan milyonlarca Suriyelinin ülkelerine dönmesini teşvik edecek politikaların eksikliğine

dikkat çekilmektedir. Söz konusu insanların geri dönüşlerinin sancısız şekilde gerçekleştirilebilmesinin, sadece Türkiye'nin çabalarıyla olacak bir mesele olmadığı, aksine Suriye'nin ve diğer uluslararası aktörlerin işbirliğini gerektiren çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu vurgulanmıştır. Buna paralel olarak, E. Quadır & K. Çimen'in (2018) çalışmasında da, katılımcıların Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin uyguladığı uluslararası göçmen politikalarını onaylamadıkları belirlenmiştir. Özetle bu sorunun kısa vadede çözüme kavuşturulması çok da olası görülmemektedir.

Çalışmamızda kadınların ve en az üniversite düzeyinde mezuniyete sahip olanların Suriyelilere ilişkin arzulanan sosyal mesafe düzeylerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Bu durum erkeklere kıyasla kadınların ve yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin konuyla ilgili daha hassas (sosyal mesafeyi azaltan) bir tutuma sahip olduklarının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Öte yandan, katılımcıların ölçek ortalamaları ile evli veya bekâr olup olmama durumları, nerede yaşadıkları (il, ilçe, köy/kasaba) ve hangi mesleği icra ettikleri arasında anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna varılmıştır. Alan yazın incelendiğinde, çalışma sonuçlarımızla örtüşen ve farklılaşan araştırmalara rastlanmıştır. Örneğin; bir çalışmada (Afyonoğlu & Buz, 2021) kadınların, bir başka çalışmada (T. Yiğitoğlu & K. Vural, 2019) erkeklerin ve üniversite mezunlarının anlamlı derecede daha yüksek bir arzulanan sosyal mesafe düzeyine sahip oldukları raporlanmıştır.

E. Quadır & K. Çimen'in (2018) çalışmasında; yaşça büyük olan, evli, çocuklu ve kadınların Suriyelilere karşı daha duyarlı tutumlar sergilediği sonucuna varılmıştır. Diğer yandan T. Yiğitoğlu & K. Vural'ın (2019) çalışmasındaysa katılımcıların gelir düzeyi algısı ile en uzun süre yaşadıkları yerin niteliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı rapor edilmiştir. Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin katılımıyla yürütülen bir çalışmada (Abdulhakimoğulları, 2019) da, yaşanan yerin (büyükşehir, il, ilçe) Suriyelilerin toplumsal kabulü noktasında herhangi bir anlamlılık teşkil etmediği saptanmışken, kadınların ise anlamlı derecede daha yüksek bir toplumsal kabul düzeyinde oldukları belirlenmiştir.

Çalışmamızda katılımcıların yaşları ile hükümetin Suriyelilere yönelik politikalarına atfettikleri değer ortalamaları ve Suriyelilere yönelik sosyal mesafe ölçeği ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konulmuştur. Bu sonuçların T. Yiğitoğlu & K. Vural'ın (2019) araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Ayrıca çalışmamızda, mevcut hükümetin Suriyelilere yönelik politikalarını olumlu görme durumu arttıkça, Suriyelilere yönelik sosyal mesafenin kapandığı sonucuna varılmıştır. Bu durum, özellikle sağ görüşte olan bireylerin mevcut hükümetin Suriyelilere yönelik politikalarını doğru buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Eser & Uygur (2019) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada, kendisini Kemalist ve ülkücü olarak niteleyen katılımcıların, Suriyelilere yönelik sosyal mesafe algısının fazla olduğu raporlanmıştır. Yılmaz vd., (2018)'nin çalışmasında da; katılımcıların Suriyelilere yönelik sosyal mesafe algıları ile sağ kanat politik yönetim tercihleri arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Fakat katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, ekonomik durumları ve eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konulmuştur.

Uşak ilinde yaşayan bireylerin Suriyelilere yönelik sosyal mesafe düzeyleri hakkında ele alınan bu çalışmanın en önemli sınırlılığını; verilerin yalnızca bir ilden, belirli bir zaman aralığında toplanmış olması teşkil etmektedir. Dolayısıyla araştırmada elde edilen sonuçların Türkiye geneline yorumlanması ve genel bir çıkarım yapılması söz konusu olmayacaktır. Ayrıca ankete cevap veren katılımcıların, anket ifadelerine samimi bir biçimde cevap verdikleri varsayılmaktadır. İleriki yıllarda konuyla ilgili araştırma yapacak olan araştırmacılara; katılımcıların etnik, dini, kültürel kökenlerini ve politik eğilimlerini yansıtan tanımlayıcı nitelikteki anket ifadeleri eklemeleri önerilebilir. Ayrıca bu araştırmanın daha geniş örneklem hacimlerinde ve farklı illerde uygulanması, mevcut sonuçların kıyaslanabilmesi ve daha sağlıklı yorumların yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma Helsinki Deklarsasyonu'nda da belirttiği üzere, bilimsel ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda ilgili proje için, Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik onam alınmıştır (07.06.2023 tarih ve 2023143 sayılı karar).

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Destek Beyanı

Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Öğrenci Projesi kapsamında desteklenmiştir.

Kaynakça

- Abdulahkimoğulları, E. D. (2019). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal kabul bağlamında kültürlerarası iletişim duyarlılığı ve Suriyeli sığınmacı algısı: Sakarya üniversitesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Afyonoğlu, M. F., & Buz, S. (2021). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin Suriyelilere yönelik tutumu: Yedi bölgede yedi il örnekleme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1283-1304.
- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların ve kadınların sosyal politika bağlamında yaşadıkları sorunlar. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 16-29.
- Akthar, A., Engels, M, H., Bawaneh, A., Bird, M., Bryant, R., & Cuijpers, P. (2021). Cultural adaptation of a low-intensity group psychological intervention for Syrian refugees. *Intervention*, 19(1), 48-57.
- Alkış, P. Z., & Okumuşoğlu, S. (2022). Mültecilere yönelik arzulanan sosyal mesafe ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması: Yetişkin yerel halk örnekleme. *Journal of Social Research and Behavioral Sciences*, 8(16), 212-234.
- Apak, E., Artan, T., & Özücelik, D. N. (2023). Evaluation of bio-psycho-social and socio-cultural problems of Syrian elderly living in Turkey. *International Journal of Social Psychiatry*, 69(2), 454-466.
- Bayır, D., & Aksu, F. (2020). Açık kapı politikasından güvenlik tehdidine Türkiye'de Suriyeli sığınmacılar olgusu. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 8(2), 324-356.
- BM, (1951). Mültecilerin Hukuki Durumlarına İlişkin Cenevre Sözleşmesi,
<https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>
- Bogardus, E, S. (1967). Measuring social distance (içinde: "readings in attitude theory and measurement"(pp. 71-76)). New York: John Wiley & Sons Publishing.
- Butkus, M., Maciulyte-Sniukiene, A., & Matuzeviciute, K. (2016, October). *Socio-demographic factors influencing attitude towards refugees: An analysis of data from European social survey*. In 16th International Scientific Conference Globalization and Its Socio-Economic Consequences konferansında sunulan bildiri, Slovak Republic.
- Çaparlar, C. Ö., & Dönmez, A. (2016). Bilimsel araştırma nedir? Nasıl yapılır? *Turkish Journal of Anaesthesiol Reanimation*, 44(4), 212-218.
- De Lucena, M. S., Hoersting, R. C., & Modesto, J. G. (2020). The sociocultural and psychological adaptation of Syrian refugees in Brazil. *Psico*, 51(3), e34372-e34372.
- Dolapçioğlu, S., & Bolat, Y. (2021). The education issues of Syrian students under temporary protection status. *Research in Education*, 109(1), 3-19.
- Ekinci, G. (2022). Doğrudan yabancı yatırım: Suriyeli mülteciler ve pazarı motive eden faktörler. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 1096-1116.
- Ersoy, A. F., & Ala, M. (2019). Suriyeli sığınmacı ve mültecilere ilişkin görüşler: Osmaniye'de nitel bir araştırma. *Third Sector Social Economic Review*, 54(3), 1343-1356.

- Eser, H. B., & Uygur, M. R. (2019). Suriyeli göçmenlere yönelik tutumların bütünleşmiş tehdit ve sosyal mesafe kuramları doğrultusunda incelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi örneği. *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(95), 131-162.
- İçduygu, A., & Demiryontar, B. (2022). Türkiye’de devlet ve Suriyeli mülteciler: Çelişkili politikalar ve araçsal rasyonellik. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye’nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*, 21(Özel Sayı), 316-334.
- Koç, M., Görücü, İ., & Akbıyık, N. (2015). Suriyeli sığınmacılar ve istihdam problemleri. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 63-94.
- Malhotra, N. K. (2004). *Marketing research an applied orientation*. Pearson Prentice Hall Publishing.
- Martzoukou, K., & Burnett, S. (2018). Exploring the everyday life information needs and the socio-cultural adaptation barriers of Syrian refugees in Scotland. *Journal of Documentation*, 74(5), 1104-1132.
- Mathur, U. C. (2008). *International marketing management: Text and cases*. SAGE Publishing.
- Murray, K. E., & Marx D. M. (2013). Attitudes toward unauthorized immigrants, authorized immigrants, and refugees. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 19(3), 332-341.
- Oytun, O., & Gündoğar, S., S.(2015, Ocak). Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye etkileri. Orsam Rapor No: 195, Ankara.
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki algıları. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16(1), 116-136.
- Özel, S. (2020). Türkiye’deki Suriyelilerin hukuki statüsü. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), 709-734.
- Quadir, S. E., & Çimen, L. K. (2018). Türk vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili görüşleri (Konya ili örneği). *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53 (2), 327-345.
- Saçan, S., Cizdan, G., & Tabak, H. D. (2017). Aydın halkının Suriyeli göçmenlere yönelik bakış açısının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Sönmez, M.E., & Adıgüzel, F. (2017). Türkiye’de Suriyeli sığınmacı algısı: Gaziantep şehri örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(3), 797-807.
- Şafak-Ayvazoğlu, A., Kunuroğlu, F., & Yağmur, K. (2021). Psychological and socio-cultural adaptation of Syrian refugees in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations*, 80, 99-111.
- T. Önür, H., Onur, S. (2021). Türk halkının gözünden Suriyeli sığınmacılar: Şehzadeler ilçesi (Manisa) örneği. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 46-70.
- T. Yiğitoğlu, G., & K. Vural, B. (2019). Toplumun sığınmacı bireylerle ilgili sosyal mesafe ve kaygı durumlarının belirlenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 1941-1969.
- Taş, D., & Tekkanat, S. S. (2018). Yerel halk ve Suriyeli sığınmacılar arasında bir kent: Elâzığ örneği. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(4), 77-90.
- Topkaya, Y., & Akdağ, H. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Suriyeli sığınmacılar hakkındaki görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 767-786.

- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- TÜİK (2021). Nüfus ve demografi-TÜİK veri portalı. <https://data.tuik.gov.tr>
- Türkiye Mülteciler Derneği (2022). <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Ural, A., & Kılıç İ. (2011). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Detay Yayıncılık.
- Wells, R., Lawsın, C., Hunt, C., Youssef, O. S., Abujado, F., & Steel. Z. (2018). An ecological model of adaptation to displacement: Individual, cultural and community factors affecting psychosocial adjustment among Syrian Refugees in Jordan. *Global Mental Health*, 5, 1-13.
- Yıldırım, S., & Erdoğan, H. (2019). Suriyelilere bakış açısının toplumsal uzaklık bağlamında incelenmesi: Sakarya ili örneği. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 343-363.
- Yılmaz, O., Cesur, S., & Bayad, A. (2018). Türklerin ve Kürtlerin birbirlerine karşı olumsuz tutumlarının bazı psikolojik değişkenlerle ilişkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 21(Özel Sayı), 82-99.
- Yiğitoğlu, G.T., & Vural, B. K. (2019). Toplumun sığınmacı bireylerle ilgili sosyal mesafe ve kaygı durumlarının belirlenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 1941-1969.

